

KULKURIELÄMÄÄ EUROOPASSA

Bordeaux oli tuolloin tavallinen eurooppalainen kaupunki.

BORDEAUX

Elettiin vuotta 1960 ja maaliskuun puoliväliä. Keväinen aurinko lämmitteli mukavasti Biskajan lahden rannalla olevia maa-alueita. Olin puolimatruusina ruotsalaisella Enaren -laivalla. Olimme matkalla Skandinaviasta Länsi- Afrikkaan ja täydensimme lastiamme Bordeauxissa. Minulla ei ollut aikomusta käydä sen kummemmin juhlimassa, mitä nyt

Enaren oli näyttävän näköinen laiva.

viemässä kirje postiin ja ottamassa ns. pakolliset maakaljat. Rahaa en ollut ottanut juuri nimeksikään. Tuumasta toimeen. Illalla töiden päätyttyä lähdimme maihin. Parin kaljan jälkeen aioimme palata laivalle, kun kapakkaan astui joukko skandinavialaisia merimiehiä. Yksi heistä oli suomalainen ja uteliaisuuden vuoksi päätin vaihtaa muutaman sanan hänen kanssaan. Totesin hänelle, että olin juuri lähdössä ja että minulla ei ollut rahaakaan jäljellä. Kaveri tuumi, että jää nyt

ARKIPÄIVÄ ALKOI..

hetkeksi ja kyllä hänellä on rahaa. Päätin jäädä. Enpä arvannut kuinka kauaskantoiset seuraukset tällä päätöksellä oli.

Istuimme ja kumosimme lasin toisensa jälkeen. Uusi tuttavuuteni oli nimeltään Kössi ja hän oli kotoisin Rovaniemeltä. Hän oli puolikkaana norjalaisessa laivassa. Illan ja yön mittaan meille kypsyi ajatus, että jätetään kumpikin laivamme ja lähdetään ottamaan uusi jobi Marseillesta, jonka Kössi tiesi olevan hyvän paikan tarkoituksemme kannalta. Mitä

Näkymä Bordeauxin satamasta

enemmän kaljaa kitattiin, sitä paremmalta suunnitelma näytti. Aamuyöllä kapakan sulkeuduttua menimme minun laivalleni ja jatkoimme rilluttelua siellä ja sitten siirryimme Kössin laivalle jatkamaan. Lähtiessämme nappasin mukaani passin ja muut paperini, sillä enää en aikonut palata Enareniin. Haettuamme lisää rahaa Kössin laivalta päätimme jatkaa kapakkakierroistamme.

Iltapäivällä lähti minun laivani, jota seurasimme kapakan ikkunan läpi, ja myöhemmin illalla Kössin laiva. Siinä meitä sitten oli kaksi ahterisailoria. Aluksi kaikki tuntui kovin jännittävältä ja hauskalta, mutta rahojen loputtua ja pään selvittyä oli todellisuus edessämme kaikessa karmeudessaan. Ei työpaikkaa, ei rahaa, ei kortteeria, ei ruokaa. Ei kerta kaikkiaan mitään normaaliin elämiseen tarvittavaa. Rohkeutta ja jonkin verran kielitaitoa minulla sentään oli, mutta Kössi tuntui saamattomalta, eikä vieraan kielen puhumisenkaan kanssa ollut kaksista.

Aluksi kävimme pummilla skandinaavisissa laivoissa ja ruoan lisäksi siellä saattoi saada päänsäkin täyteen. Iltaisin juhlimme amerikkalaisotilaitten kanssa, jotka saattoivat olla hyvinkin anteliaita. Näissä kuvioissa tutustuimme kohtalotoveriin, joka sanoi olevansa Etelä- Afrikasta ja odottelevansa ulosmaksua aiemmin haaksirikkoutuneesta laivastaan. Hän oli meitä iäkkäämpi, emmekä oikein uskoneet hänen tarinoihinsa. Hän tiesi kuitenkin paikkoja, joissa yöpyä, kuten rautatieaseman odotushuoneen ja satamassa olevat tyhjät kontit ja rautatievaunut. Yöt olivat joskus kylmiä ja lämpimän nukkumapaikan löytäminen kiven takana.

Tulimme huomaamaan, että uuden jobin saaminen Bordeaux`sta oli mahdotonta. Päätimme lähteä Suomen konsulaattiin kysymään avustusta ruokaan ja asuntoon. Kerroimme konsulille, että myöhästyimme laivoistamme, eikä meillä ollut rahaa elämiseen. Pyysimme matkalipun hintaa Marseilleen. Konsuli, joka oli ranskalainen, totesi, että olimme karanneet laivoistamme, eikä hän auttaisi meitä pennin pennillä, ja Marseillessa on suomalaisia pummeja ennestäänkin ihan tarpeeksi, joten sinne on turha mennä. Jatkoimme valitustamme ja vihansa purettuaan hän lupasi katsoa mitä voisi tehdä hyväksemme ja pyysi meitä tulemaan parin päivän kuluttua takaisin kuulemaan kohtalomme.

VÄLIMEREN RANNALLE...

Eteläafrikkalainen ystävämme sepitti meille päivittäin mitä mielettömimpiä tarinoita. Kuinka hän menee hakeman rahaa sieltä sun täältä ja otetaan ilo irti elämästä. Koskaan sitä rahaa ei vaan tullut.

Meille konsuli sen sijaan lupasi junaliput Marseilleen ja hiukan ruokarahaa. Kävimme ostamassa patonkia ja punaviiniä ja tarjosimme "ystävällemme" myös. Hän ehdotti, että menisimme myymään junalippumme ja näin saaduilla rahoilla voisimme ottaa hotellihuoneen ja juhlia oikein kunnolla. Sitten, kun hän saa ulosmaksun, hän korvaa kaiken. Kössi oli heti valmis ehdotukseen, mutta minä sanoin että ei, lähdetään Marseilleen. Samana iltana hyppäsimme "ystävämme" saattamana junaan ja matkamme kohti Marseillea ja uusia seikkailuja alkoi.

MARSEILLE

Saavuimme Marseilleen seuraavana aamuna. Ilma oli lämpimämpi kuin Bordeauxissa, olimmehan Välimeren rannalla. Saimme selville, missä päin Norjan Merimieskoti sijaitsi ja suuntasimme sinne. Kysyimme olisiko heidän luonaan mahdollista asua velaksi ja maksaa, kun on taas saanut laivan alleen. Ei käynyt, maksu oli joko käteinen tai sitten Suomen konsulin takaama. Tapasimme muutamia normanneja, joita Norjan konsuli takasi ja lisäksi yhden suomalaisen Sepen, joka oli kotoisin Kouvolan seuduilta. Hän kertoi, että Suomen konsuli ei takaa maksuja merimieskodissa ja että hän on asunut jo jonkin aikaa eräässä munkkiyhdyksunnan pitämässä yömajassa. Kolme ensimmäistä yötä ovat ilmaisia ja senkin jälkeen hinta on minimaalinen. Sepe tiesi myös, että Marseillessa on paljon suomalaisia pummeja ja jobin saaminen vaikeaa. Lähdimme kolmisiin Suomen konsulaattiin. Konsulina toimi ruotsalainen nuorehko mies, tosi mukava tyyppi. Hän vahvisti, että Suomen konsuli ei takaa suomalaisten merimiesten asumista Norjan Merimieskodissa. Saimme kuitenkin ruokarahaa ja aikataulun, jolloin voisi tulla hakemaan lisää.

MUNKKIEN YÖMAJA

Koska niillä varoilla ei voinut saada minkäänlaista hotellihuonetta, päätimme lähteä kokeilemaan "Sepen" suosittellemaa munkkien yömajaa. Saavuimme sinne yhdeksältä illalla. Paikalla oli jo epämääräinen joukko ihmisiä, joista suurin osa oli arabeja, mutta joukossa näkyi myös joitakin eurooppalaisia. Koska olimme uusia, passista otettiin henkilötiedot ja meille annettiin messinkinen priikka, jossa oli numero. Sen avulla löytyi huone ja siellä nimikkosänky itse kullekin. Ensin kuitenkin oli ruoka-aika. Priikkaa vasten sai kipollisen soppaa ja patongin palan. Ei se ollut mitään gourmet- ruokaa, mutta nälkäiselle ihan riittävän hyvää. Ruokailun jälkeen oli aikaa peseytymiseen ja muihin iltapuhteisiin. Ennen nukkumaan menoa oli iltarukousten aika ja sitä varten

MARSEILLESSA...

kokoonnuttiin kappeliin. Rukoushetki oli kohtalaisen lyhyt ja siihen ottivat osaa kaikki. Asukkaita oli arviolta 150 ja henkilökunta päälle. Tämän jälkeen kaikki poistuivat huoneisiinsa ja hiljaisuus koitti kello 21.

Meidän huoneessamme oli noin 20 henkeä. He koostuivat useista kansallisuuksista, pääasiallisesti silloisista itäblokin kansalaisista ja nuorista saksalaisista, jotka olivat matkalla muukalaislegioonaan ja majoittuivat yleensä

vain yhdeksi yöksi ja menivät seuraavana päivänä legioonan värväyspaikalle. Minun viereisessä sängyssä nukkui arvokkaan näköinen neekerivanhus ja toisella puolella Kössi. Muissa huoneissa oli arabeja, enimmäkseen algerialaisia. Silloin elettiin Algerian itsenäistymistaistelujen aikoja ja heikäläisiä liikkui runsaasti Marseillessa. Koska kuluneena vuorokautena oli tapahtunut niin paljon, ei unta tarvinnut kauan odotella.

Herätys tapahtui seuraavana aamuna kello kuusi. Aamutoimien ja aamupalan jälkeen ajettiin seitsemältä kaikki ulos. Kössiä oli purrut lutikka silmään ja se oli muurautunut täysin umpeen. Päätimme suunnata seuduille, jossa suomalaiset pummit majailivat. Sepe tiesi paikan, joka sijaitsi lähellä satamaa. Siellä heitä oli. Kirjavaa joukkoa. Oli nuoria, vanhoja, raihnaisia ja vähemmän raihnaisia. Useimmat olivat merimiestäustaisia, mutta oli siellä myös entisiä legioonalaisia. Joillakin oli kokemuksia molemmilta aloilta. "Kippari", "Rasitus", "Lehtinen", "Mäkinen", "Valjakka", "Sjömanni", "Valkoinen intiaani", "Tapsa" ja joitakin muita, joiden nimiä en muista. Joukossa oli myös yksi norjalainen ja pari svenskiä. Ei siinä ollut mitään juhlallisia esittelyjä, liityttiin vaan remmiin ja sillä siisti.

Tapanamme oli suunnata kalasataman vieressä oleviin kahviloihin, joissa joimme kahvia ja pelasimme marjapussia. Marseillen kalasatama on idyllinen paikka ja muistan tänä päivänäkin lokkien kirkunan ja tuoksut, jotka leijuivat altaan läheisyydessä. Kahviloihin ei päässyt ilman rahaa, joten joinakin päivinä ei meillä ollut sinne asiaa. Kävimme myös Norjan konsulaatissa jobia tiedustelemassa, mutta tilanne oli huono. Kehotettiin tulemaan uudestaan. Satamassa kiertelimme skandinaavisia laivoja työn toivossa, turhaan. Satama-alueella asiaton liikkuminen oli kiellettyä ja saimme poliisit niskaamme useita kertoja. He tarkastivat henkilötietomme, jonka jälkeen meidät ohjattiin ulos.

Eräänä päivänä kävimme jälleen hakemassa Suomen konsulaatista päivärahaa. Päätimme hiukan juhlistaa päivää ja ostimme patonkia, juustoa ja punaviiniä. Punkkua tuli nautittua sen verran reilusti, että tultuamme illalla yömajaan, emme päässeetkään sisälle. Siellä sovellettiin nollatoleranssia ja Kössi ja minä lensimme ulos.

Marseillen purjevene- ja kalasatamaa.

NUOTIOLLAKIN...

KULKURIELÄMÄÄ

Siinä sitä taas oltiin, ovi oli meille lopullisesti kiinni. Sepe, joka ei nauttinut ollenkaan alkoholia jatkoi asumistaan munkkien majapaikassa, me olimme kadulla. Sen yön hortoilimme ympäri kaupunkia ja tulimme tämän tästä pysäytetyksi poliisipartioiden toimesta. Ranskan ja Algerian välisestä sodasta johtuen Marseillessa oli tuolloin kaiken näköisiä konnia liikkeellä. Me olimme siinä mielessä harmittomia ja pääsimme henkilötietojen tarkistuksen jälkeen jatkamaan vaellustamme. Päätimme mennä suomalaisten pummien asuinsijoille ja liittyä heihin. Koska olimme käyneet siellä jo aiemmin, ei meillä ollut mitään sopeutumisvaikeuksia, kaksi pummiä lisää.

Tässä vaiheessa tutustuimme Tapsaan. Hän oli alkujaan merimies, mutta oli jo aika nuorena liittynyt Muukalaislegioonaan. Kuusi vuotta vierähti legioonassa ja hän oli Indokiinan sodan veteraani. Tapsa oli erittäin kielitaitoinen. Hän puhui ranskaa, saksaa, englantia ja ruotsia pienellä raahelaisella korostuksella. Meillä synkkasi heti. Kolme kaverusta: Tapsa, Kössi ja minä.

Päivät kuluivat kävellessä, mutta ei päämäärättömästi. Norjan konsulaatti, Suomen konsulaatti, satama ja siellä pohjoismaiset laivat. Ravintoakin piti saada, eikä sitä tippunut taivaasta vaan sen eteen joutui tekemään kovasti töitä. Emme kuitenkaan hankkineet mitään varastelemalla tai muilla rikollisilla keinoilla. Joskus oli kovakin nälkä, mutta aina joku sai jostakin jotakin ja se jaettiin kristillisesti.

Oli meillä pyykkipaikkakin. Eräessä purossa pestiin vaatteet, odotettiin kun ne kuivuivat auringossa ja vedettiin jälleen päälle. Yöt olivat aika kylmiä, joten taivasalla ei oikein voinut nukkua. Välillä tehtiin nuotio, varsinkin jos sattui olemaan punaviiniä, jota sitten tissuteltiin liekkien loimutessa. Siinä oli vain yksi riski, avotulen teko oli kielletty ja sen kanssa piti olla tarkkana. Eräs suomalainen oli joskus sammunut oltuaan yksin nuotion vieressä ja polttanut niin pahoin kätensä, että se oli amputoitava. Suomalaisten pummien mielestä ranskalaiset kirurgit katkoivat mielellään jäseniä laitapuolen kulkijoilta, sillä raajarikkona he herättivät enemmän sääliä ja näin ollen saivat myös paremmin almuja.

Yksi suosittu nukkumispaikka oli rautateiden banaaninkuljetusvaunut. Niissä oli tuplaseinät ja lattialla noin 40 cm:n korkeudelle olkia. Ainoa huono puoli oli se, että ovet pystyi avaamaan ja sulkemaan vain ulkopuolelta. Yön aikana rautatieläiset kävivät usein tarkastamassa ovet ja jos ne olivat auki, he lukitsivat ne ulkopuolelta. Siihen oli myös kehitetty keino. Illalla vaunuun mentäessä avattiin molemman puolen ovet ja jos joku sulki toisen puolen oven, oli vielä aikaa paeta toisen puolen ovesta ulos. "Kipparilla" konsti oli kerran pettänyt ja hän joutui junan mukana toistasataa kilometriä sisämaahan, jossa vihdoinkin pääsi ulos. Jälkeenpäin hän kertoi tämän pienen kaupungin olleen oikein ihannepaikka pummille, sillä siellä ei ollut muita lajin edustajia ja toimeentulo erittäin helppoa.

KUSESSA OLLAAN...

Kössin lempilauseita oli: "Kusessa ollaan, mutta ollaan sitä oltu paskassakin". Onhan siinä jonkinlaista filosofiaa. Kössi oli muutenkin joskus epätoivoinen, uhkasi mennä legioonaan, jollei pian saa jobia. Eräänä päivänä menimme pieneen ruotsalaislaivaan pummille. Saimme tietää, että laivalla oli yksi vapaa jobi. Kössi painui kipparin puheille ja sai jobin. Se oli tosi hieno juttu, sillä hänen hermonsensa olivat aika lopussa. Kössi lähti ja me jäimme. Samana iltana Tapsa haki Norjan merimieskodista siellä säilytettävänä olleen matkalaukkunsa. Se oli täynnä kirjeitä. Ne oli lähettänyt ruotsalainen nainen, jonka kanssa Tapsa oli ollut kirjeenvaihdossa vuosia. Illalla nuotion ääressä Tapsa luki noita kirjeitä ja heitti ne sitä mukaan tulen saaliiksi. Aamuun mennessä kaikki kirjeet olivat haihtuneet savuna ilmaan ja lopuksi saman kohtalon koki matkalaukkukin. Eipä ollut sitten mikään pidättelemässä, jos tuli pikainen lähtö.

*Tarina jatkuu seuraavassa osassa
"Kohti Köpistä"
juttu tulee sivuille muutaman päivän kuluessa!*